

Anonimizuota versija

Vertimas

C-593/21-1

Byla C-593/21

Prašymas priimti prejudicinį sprendimą

Gavimo data:

2021 m. rugsėjo 24 d.

Prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas:

Cour de cassation (Belgija)

Sprendimo dėl prašymo priimti prejudicinį sprendimą priėmimo data:

2021 m. rugsėjo 10 d.

Ieškovas:

NY

Atsakovė:

Herios SARL

Cour de Cassation de Belgique (Belgijos kasacinis teismas)

Sprendimas

<...> [sprendimo numeris]

<...> NY,

kasatorius,

<...> [ieškovo advokato identifikavimas]

prieš

HERIOS, ribotos atsakomybės bendrovė <...> [atsakovės identifikavimas]

kitą kasacinio proceso šalį,

<...> [atsakovės advokato identifikavimas]

I. Procesas Teisingumo Teisme

Kasacinis skundas pateiktas dėl 2020 m. sausio 16 d. *Cour d'appel de Liège* (Lježo apeliacinis teismas) sprendimo.

<...>

<...> [su procesu susiję aspektai]

II. Faktinės bylos aplinkybės ir proceso eiga

<...> [B]ylos faktines aplinkybes ir proceso eigą galima apibendrinti taip.

Atsakovė ir Vokietijos bendrovė *Pöensgen* sudarė komercinio atstovavimo sutartį, pagal kurią atsakovė gavo išimtinę teisę Belgijoje, Prancūzijoje ir Liuksemburge parduoti atstovaujamojo <...> prekes.

2009 m. pagal žodinę sutartį atsakovė įdarbino ieškovo atlyginimą gaunančiu perigaliotu agentu, kurio užduotis prekiauti bendrovės *Pöensgen* platinamomis prekėmis minėtoje teritorijoje.

2015 m. pabaigoje ir 2016 m. pradžioje tarp ieškovo, atsakovės ir bendrovės *Pöensgen* nesėkmingai vyko diskusijos dėl ieškovo tiesioginio komercinio atstovavimo tęsimo ir atitinkamos atsakovės veiklos nutraukimo.

2016 m. birželio 8 d. bendrovė *Pöensgen* pranešė atsakovei apie sudarytos sutarties nutraukimą įspėdama prieš šešis mėnesius, todėl jų sutartiniai santykiai baigėsi 2016 m. gruodžio 31 d.

2017 m. sausio mėn. [ieškovas] tapo bendrovės *Pöensgen* prekybos agentu, 2017 m. balandžio mėn. buvo sudaryta sutartis.

2017 m. vasario 23 d. raštu atsakovė nutraukė ją su ieškovu siejančią sutartį dėl išskirtinių aplinkybių, darančių atstovaujamojo ir agento profesinį bendradarbiavimą visiškai neįmanomu, t. y. nutraukė pagrindinę sutartį.

2017 m. gegužės 22 d. atsakovė ir bendrovė *Pöensgen* susitarė, be kita ko, dėl kompensacijos atsakovei sumokėjimo.

Ieškovas, nurodęs, jog turi teisę į kompensaciją už atsakovės naudai surastus naujus klientus, už kuriuos atsakovei bendrovė *Pöensgen* sumokėjo kompensaciją, pateikė ieškinį atsakovei dėl kompensacijos už klientus, kuri, jo nuomone, atitinka 2016 m. atsakovės turėtą apyvartą iš naujai įsigytų klientų.

Pirmosios instancijos teismas patenkino ieškovo reikalavimą dėl kompensacijos.

Skundžiamu sprendimu pirmosios instancijos sprendimas buvo pakeistas, jame nuspręsta, kad ieškovas neturi teisės į kompensaciją.

III. Kasacinio skundo pagrindas

Ieškovas pateikia tokį pagrindą:

Pažeistos teisinės nuostatos

- Code de droit économique (*Ekonominės teisės kodeksas*) X.5 straipsnis ir X.18 straipsnio pirma pastraipa;
- 1986 m. gruodžio 18 d. Tarybos direktyvos 86/653/EEB dėl valstybių narių įstatymų, susijusių su savarankiškai dirbančiais prekybos agentais, derinimo (OL L 382, 1986, p. 17; 2004 m. specialusis leidimas lietuvių k., 6 sk., 1 t., p. 177) 17 straipsnio 1 dalis ir 2 dalies a punkto pirma įtrauka;
- bendrasis Bendrijos teisės viršenybės prieš nacionalinės teisės normas principas.

Kritikuojami sprendimai ir motyvai

[Ginčijamu] sprendimu <...> ieškovo ieškinys atmetamas [visų pirma, dėl šių motyvų]:

„Dėl reikalaujamos kompensacijos

Proceso šalys sutaria, kad tarp jų buvo komercinio atstovavimo sutartis, kuri Ekonominės teisės kodekso 1.11 straipsnyje apibrėžiama kaip sutartis, pagal kurią viena nepriklausoma šalis, t. y. prekybos agentas, nuolat ir atlygintinai yra atsakingas kitai šaliai, t. y. atstovaujajam, suteikiant prekybos agentui teisę derėtis ir prirėkus sudaryti sandorius atstovaujamojo vardu ir jo naudai.

Prekybos agentui aiškiai suteikiami įgaliojimai naudotis perigalioto agento paslaugomis. Prekybos agentas [atsakovas] tampa perigalioto agento [ieškovo] atstovaujamoju, taip pat turi jam mokėti atlygį (Ekonominės teisės kodekso X.5 straipsnis).

Nutrūkus bendrovės Pöensgen ir [atsakovės] sutartiniams santykiams, perigalioto atstovavimo sutarties pagrindas taip pat išnyksta.

[...]

[Ieškovo] prašymas išimtinai susijęs tik su Ekonominės teisės kodekso X.18 straipsnyje numatyta kompensacija, į kurią prekybos agentas turi teisę esant tam tikroms sąlygoms po komercinio atstovavimo sutarties nutraukimo.

[...]

Lieka išnagrinėti, ar [ieškovas] atitinka kompensacijos skyrimo sąlygas. Teisės aktų leidėjas atitinkamus reikalavimus apibrėžė siaurai.

Pagal Ekonominės teisės kodekso X.18 straipsnį prekybos agentas turi teisę į kompensaciją po komercinio atstovavimo sutarties nutraukimo, jeigu jis atstovaujamajam surado naujų klientų arba labai išplėtojo komercinius santykius su esamais klientais, jeigu tai atstovaujamajam galės atnešti didelės naudos.

Iš klientų sąrašų ir [ieškovo] pateiktų komisinių suvestinių matyti, kad [jis] padidino [atsakovės] klientų skaičių.

Atsižvelgiant į Ekonominės teisės kodekso X.18 straipsnio formuluotę, būtina, kad nauji klientai ir toliau teiktų didelę naudą atstovaujamajam net ir pasibaigus sutartiniams santykiams.

Kompensacija už klientus, kurią [atsakovė] gavo dėl jos ir bendrovės Pöensgen sudarytos komercinio atstovavimo sutarties nutraukimo, nėra didelė būsima nauda, kurią [atsakovė] gavo [ieškovo] naujai surastų klientų dėka, tačiau turi būti mokama remiantis įstatymu.

Reikalavimas sumokėti kompensaciją už klientus yra ne būsima nauda, tačiau yra siejamas su komercinio atstovavimo sutarties nutraukimu. <.. >.

Kadangi Ekonominės teisės kodekso X.18 straipsnio formuluotė yra aiški, nebūtina pateikti Europos Sąjungos Teisingumo Teismui [ieškovo] siūlomo prejudicinio klausimo, susijusio su materialinės naudos sąvokos išaiškinimu.

[Atsakovė] ateityje daugiau nebegalės uždirbti iš surastų klientų. Šiuo aspektu 2017 m. gegužės 22 d. [atsakovės] ir bendrovės Pöensgen sudarytoje sutartyje aiškiai patvirtinama, kad, vykdant šią sutartį, visi abipusiai šalių reikalavimai dėl mokėjimo, informavimo, sąskaitų faktūrų ir atsakomybės pagal komercinio atstovavimo sutartį yra nustatyti, ir sutartis, nors ir nutraukta 2006 m. gruodžio 31 d., [skaitoma – 2016 m.], [ieškovas] ir bendrovė Pöensgen toliau dirbs kartu, be to, turės prieigą prie klientų“.

Prieštaravimai

Pagal Ekonominės teisės kodekso X.5 straipsnį, jeigu nenustatyta kitaip, vykdydamas savo užduotį, prekybos agentas gali savo atsakomybe pasitelkti savo lėšomis apmokamus perįgaliotus agentus, kuriems jis tampa atstovaujamoju.

Pagal 1986 m. gruodžio 18 d. Tarybos direktyvos 86/653/EEB dėl valstybių narių įstatymų, susijusių su savarankiškai dirbančiais prekybos agentais, derinimo 17 straipsnio 1 dalį valstybės narės privalo numatyti konkrečią kompensaciją prekybos agentui formą pasibaigus komercinio atstovavimo sutarčiai.

Valstybės narės turėjo galimybę pasirinkti tarp kompensacijos už klientus, skirtos kompensuoti agentui jo surastų klientų kuriamą vertę atstovaujamojo naudai, ir nuostolių, patirtų dėl nutrauktos sutarties, atlyginimo tvarkos.

Pagal pirmąją alternatyvą šios direktyvos 17 straipsnio 2 dalies a punkte numatyta, kad:

„Prekybos agentas turi teisę į nuostolių atlyginimą, jei ir tiek, kiek:

– jis atstovaujamajam surado naujų klientų arba žymiai padidino verslo apimtį su turimais klientais ir dėl to atstovaujamas turi ženkliai [didelę] naudą iš verslo su tokiais klientais, ir

ir

– mokant nuostolių atlyginimą atsižvelgiama į visas aplinkybes, ypač į komisinius, kuriuos prarado prekybos agentas dėl verslo sandorių su tokiais klientais. Valstybės narės gali numatyti, kad tokioms aplinkybėms taip pat priklauso prekybą ribojančios sąlygos taikymas ar kitoks apribojimas, kaip apibrėžta 20 straipsnyje.“

Pasirenkant kompensaciją už klientus, Ekonominės teisės kodekso X.18 straipsnio pirmoje pastraipoje numatyta:

„Pasibaigus komercinio atstovavimo sutarčiai prekybos agentas turi teisę į kompensaciją, jeigu jis atstovaujamajam surado naujų klientų arba labai išplėtė verslo apimtį su turimais klientais, jei dėl tokios veiklos atstovaujamas dar gali gauti didelę naudą.“

Tos pačios nuostatos antroje pastraipoje patikslinama, kad jei komercinio atstovavimo sutartyje numatyta nekonkuravimo sąlyga, atstovaujamas laikomas gaunančiu didelę naudą, jei neįrodyta kitaip.

Taigi, nedarant poveikio X.18 straipsnio penktoje pastraipoje numatytiems atvejams, nagrinėjamu atveju perįgaliotas agentas turi teisę į kompensaciją, kurią turi sumokėti atstovaujamas (prekybos agentas pagal pagrindinius sutartinius santykius), jeigu perįgaliotas agentas įrodo, kad atstovaujamajam surado klientų arba žymiai išplėtojo verslo apimtį su jo turimais klientais ir jeigu pasibaigus perįgalioto atstovavimo sutarčiai, minėta veikla teikia didelę naudą atstovaujamajam.

Kompensacija, kurią už perįgaliotų agentų surastus klientus pagrindiniam agentui sumoka jo atstovaujamas, šiuo atveju yra ta „didelė nauda“ gaunama perįgalioto agento atstovaujamojo po perįgalioto komercinio atstovavimo sutarties nutraukimo.

Nepaneigiamas faktas, kad nei pagrindiniam agentui sumokėta kompensacija už klientus, kuri „yra įstatymu numatyta teisė“, nei tai, kad perįgaliotas agentas, nutraukęs pagrindinę atstovavimo sutartį ir perįgalioto atstovavimo sutartį su savo atstovaujamoju, tampa pagrindiniu agentu tiems patiems produktams ir toliau „gaus naudą iš esamų klientų“, iš jo neatima teisės į kompensaciją už klientus po perįgalioto atstovavimo sutarties nutraukimo.

Sprendimas, kuriame konstatuojama, kad kalbant apie perįgalioto komercinio atstovavimo sutartį: (i) ji yra pasibaigusi, (ii) perįgaliotas agentas „padidino klientų skaičių“, taigi savo atstovaujamojam surado klientų, o pagrindinis agentas negalėjo, nepažeisdamas Ekonominės teisės kodekso X.18 straipsnio pirmos pastraipos ir Direktyvos 86/653/EEB 17 straipsnio 2 dalies a punkto pirmos įtraukos, atmesti ieškovo reikalavimo dėl kompensacijos už klientus remdamasis tuo, kad atsakovės iš bendrovės Pöensgen reikalauta ir gauta kompensacija nėra būtima nauda; atsakovės gauta kompensacija už klientus gauta remiantis įstatymo pagrindu; ieškovas ir bendrovė Pöensgen tęs bendradarbiavimą ir gaus naudos iš šių klientų.

Papildomai ieškovas siūlo Teisingumo Teismui pagal Sutarties dėl Europos Sąjungos veikimo 267 straipsnį (konsoliduota versija) pateikti tokį prejudicinį klausimą:

[Prejudicinis klausimas rezoliucinėje dalyje]

IV. Teismo sprendimas

Pagal 1986 m. gruodžio 18 d. Tarybos direktyvos 86/653/EEB dėl valstybių narių įstatymų, susijusių su savarankiškai dirbančiais prekybos agentais, derinimo 17 straipsnio 1 dalį, valstybės narės imasi būtinų priemonių užtikrinti, kad, pasibaigus komercinio atstovavimo sutarties galiojimui, prekybos agentui būtų atlyginti nuostoliai pagal šio straipsnio 2 dalį arba pagal šio straipsnio 3 dalį.

Pagal šios direktyvos 17 straipsnio 2 dalies a punkto pirmą įtrauką prekybos agentas turi teisę į nuostolių atlyginimą, jeigu jis atstovaujamojam surado naujų klientų arba gerokai padidino verslo apimtį su turimais klientais, o atstovaujамasis vis dar gauna didelę naudą iš verslo su tokiais klientais.

Ekonominės teisės kodekso X.18 straipsnio pirmoje pastraipoje, kuria perkeliama direktyvos 17 straipsnio 2 dalies a punktas, nustatyta, kad pasibaigus komercinio atstovavimo sutarčiai, prekybos agentas turi teisę į kompensaciją už klientus tais atvejais, kai atstovaujамasis surado naujų klientų arba gerokai išplėtė verslo ryšius su turimais klientais, jei ši veikla ateityje dar gali suteikti didelę naudą atstovaujamojam.

Sprendime teigiama, kad ieškovas buvo atsakovo perįgaliotas agentas, jis atstovaujamojam surado naujų klientų ir pasibaigus pagrindinio atstovavimo

sutarties galiojimui, atsakovė gavo kompensaciją už klientus iš pagrindinio atstovaujamojo, ir tuomet ieškovas tapo to pagrindinio agento atstovu.

Apeliacinio skundo pagrindas susijęs su sprendimu, kuriuo atsisakyta sumokėti ieškovui kompensaciją už klientus dėl to, kad atsakovės gauta nauda nelaikytina didele ir būsima nauda, nes tai yra pagal įstatymą mokėtina kompensacija; be to, ieškovas toliau tęs darbą kartu su pagrindiniu atstovaujamoju ir gaus naudos iš šių klientų.

Nagrinėjant šį pagrindą, reikia išaiškinti minėtą 17 straipsnio 2 dalies a punkto pirmą įtrauką.

Taigi prieš priimant sprendimą reikia Europos Sąjungos Teisingumo Teismui pateikti šio sprendimo rezoliucinėje dalyje suformuluotą klausimą.

Remdamasis šiais motyvais,

Teismas

Stabdo bylos nagrinėjimą kol Europos Sąjungos Teisingumo Teismas atsakys į šį klausimą:

Ar 1986 m. gruodžio 18 d. Tarybos direktyvos 86/653/EEB dėl valstybių narių įstatymų, susijusių su savarankiškai dirbančiais prekybos agentais, derinimo 17 straipsnio 2 dalies a punkto pirmą įtrauką reikia aiškinti taip, kad tokiu atveju, kaip nagrinėjamas pagrindinėje byloje, kompensacija, mokėtina pagrindiniam prekybos agentui už perigalioto agento surastus klientus, nėra „didelė nauda“, suteikta pagrindiniam agentui?

<...> (Teisėjų kolegijos sudėtis, data, procesinės nuostatos ir parašai)